

5. Булахова, Н. П. К определению понятия эпитет (предуготовление к функциональной характеристике) [Электронный ресурс] / Н. П. Булахова, А. П. Сковородников. — Режим доступа: <https://clck.ru/fRgbb> — Дата доступа: 26.09.2022.
6. Dtf [Electronic resource]. — Mode of access: <https://clck.ru/eobPR>. — Date of access: 26.09.2022.
7. Махрова, Л. С. Сравнение как объект лингвистического исследования / Л. С. Махрова // Молодой ученый. — 2020. — № 18 (308). — С. 439—442.
8. “Wrath of Man” Reviews [Electronic resource] // Roger Ebert.com. — Mode of access: <https://www.rogerebert.com/reviews/wrath-of-man-movie-review-2021>. — Date of access: 26.09.2022.
9. Яковлева, Е. А. Краткий словарь основных понятий и терминов по риторике : 675 статей / Е. А. Яковлева. — Пермь : ПОИПКРО, 1995. — 88 с.
10. Мельник, В. В. Ораторское искусство как средство построения убедительной судебной речи в состязательном уголовном процессе / В. В. Мельник // Журнал российского права. — 2001. — № 9. — С. 139—144.
11. Metacritic [Electronic resource]. — Mode of access: <https://www.metacritic.com/movie/dr-strangelove-or-how-i-learned-to-stop-worrying-and-love-the-bomb>. — Date of access: 26.09.2022.

УДК 81-2

К. П. Шкут

Установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт», Баранавічы, Рэспубліка Беларусь

АДМЕТНАСЦІ ПЕРАКЛАДУ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫХ АДЗІНАК ТЭМАТЫЧНАЙ ГРУПЫ «ЖЫВЁЛЫ» З АНГЛІЙСКОЙ МОВЫ НА БЕЛАРУСКУЮ

Уводзіны. Фразеалагізм з’яўляецца неад’емнай вобразнай адзінкай маўлення чалавека, створанай у працэсе жыццядзейнасці цэлай нацыі, ён выражае вопыт, ідэі і погляды на жыццё пэўнага этнічнага калектыву. З дапамогай фразеалагізмаў людзі таксама ідэнтыфікуюць сябе з пэўнай нацыянальнасцю, так як менавіта яны адлюстроўваюць побыт іх продкаў, іх светапогляд, успрыманне рэчаіснасці і саміх сябе.

Лінгвакультуралогія — цэласнае тэарэтыка-апісальнае даследаванне аб’ектаў, якія функцыянуюць у сістэме культурных каштоўнасцей і адначасова адлюстроўваюцца ў мове. Кантрастыўны аналіз лінгвакультуралагічных сфер розных моў (народаў) ажыццяўляецца на аснове тэорыі лінгвістычнай адноснасці (гіпотэза Э. Сепіра — Б. Уорфа), канцэпцыі, паводле якой структура мовы і сістэмная семантыка яго адзінка карэлююць са структурай мыслення і спосабам пазнання знешняга свету ў таго ці іншага народа [1, с. 4—5].

Згодна класіфікацыі В. В. Вінаградава, выдзяляюцца наступныя групы фразеалагізмаў:

1) фразеалагічныя зрашчэнні (з’яўляюцца толькі эквівалентамі слоў, яны ўтвараюць своеасаблівыя сінтаксічныя складовыя словы, якія выступаюць у ролі або частак сказа, або цэлых выказванняў. Таму яны падводзяцца пад граматычныя катэгорыі як цэласныя семантычныя адзінкі. Але поўнага паралелізму паміж граматычнымі і лексічнымі зменамі іх складу няма).

2) фразеалагічныя адзінкі (з’яўляюцца патэнцыйнымі эквівалентамі слоў, і ў гэтых адносінах яны некалькі збліжаюцца з фразеалагічнымі зрашчэннямі, адрозніваючыся ад іх семантычнай складанасцю сваёй структуры, патэнцыйнай выводнасцю свайго агульнага значэння з семантычнай сувязі кампанентаў).

3) фразеалагічныя злучэнні (тып фраз, якія ўтвараюцца рэалізацыяй несвабодных значэнняў слоў. Яны не з’яўляюцца безумоўнымі семантычнымі адзінствамі. Яны аналітычныя. У іх словы з несвабодным значэннем дапускаюць сінанімічную падстаноўку і замену, ідэнтыфікацыю) [2, с. 118—161].

У дадзеным артыкуле разглядаюцца адметнасці перакладу англійскіх фразеалагізмаў тэматычнай групы «жывёлы», у склад якіх уваходзяць лексічныя адзінкі *a fish, a bird, a pig, a wolf, a sheep, a mule, a hen, a snail, a horse*, праводзіцца супастаўляльны аналіз паміж фразеалагізмамі англійскай і беларускай моў і падбіраюцца адпаведнікі метадам аналага і эквівалентнага перакладу.

Асноўная частка. Фразеалагічнае зрашчэнне “*a big fish*” [3, с. 6] даслоўна перакладаецца як «вялікая рыба», пры такім перакладзе сэнс выслоўя не зразумелы, так як сапраўднае значэнне фразеалагічнай адзінкі «важная персана». У «Этымалагічным слоўніку фразеалагізмаў» І. Я. Лепшава можна знайсці аналаг дадзенай ідыёме «*вясельны генерал*», які мае значэнне «Вядомая, важная асоба, запрошаная на якую-н. імпрэзу з мэтай надаць значнасць гэтай падзеі» [4, с. 88].

Ідыёма “*an odd fish*” [3, с. 30], якая таксама адносіцца да катэгорыі фразеалагічных зрашчэнняў, мае даслоўны пераклад «дзіўная рыба», беларускім эквівалентам дадзенай фразеалагічнай адзінкі можна адзначыць фразеалагізм «*белая варона*», які мае значэнне «чалавек, рэзка непадобны на іншых людзей сваімі паводзінамі ці знешнім выглядам, не такі, як усе» [4, с. 47].

“*Drink like a fish*” [3, с. 58] перакладаецца як «піць як рыба», але мае значэнне «непрабудна піць», адносіцца да катэгорыі фразеалагічнага зрашчэння. Эквівалентам дадзенай ідыёмы з’яўляецца ўласна беларускі фразеалагізм «*без пальцаў піць*», з наступным значэннем: «з ахвотай і шмат, не адмаўляючыся (піць спіртное)» [4, с. 46].

Англійская ідыёма “*a night bird*” [3, с. 17], даслоўны пераклад якой «начная птушка», абазначае чалавека, які вядзе разгульны вобраз жыцця, гуляку і адносіцца да катэгорыі фразеалагічных адзінстваў. Для больш удалага перакладу можна выкарыстаць уласна беларускі эквівалент «з ветрам (з ветрыкам, з вецяром) у галаве» [4, с. 148], які характарызуе занадта легкадумнага, несур’ёзнага чалавека.

Фразеалагічнае адзінства “*an early bird*” [3, с. 29] мае значэнне «дбайны чалавек, які рана ўстае, раней за іншых прыходзіць куды-н.», яно можа быць перакладзена метадам калькавання, паколькі фразеалагізм «ранняя птушка» [4, с. 318], які па вызначэнню І. Я. Лепешава з’яўляецца агульным для ўсходнеславянскіх моў, уласцівы ў такім жа варыянце германскім мовам індаеўрапейскай моўнай сям’і.

Да ідыёмы “*a pig in a poke*” [3, с. 19] (фразеалагічнае адзінства), даслоўны пераклад якой «свіння ў мяшку» існуе эквівалент «кот у мяшку» са значэннем «невядомае, няпэўнае» [4, с. 193].

“*A wolf in sheep’s clothing*” [3, с. 27] (фразеалагічнае адзінства) — ідыёма, якую варта перакладаць метадам калькавання, так як яе даслоўны пераклад супадае з саставам фразеалагізму «воўк у авечай скурцы» [4, с. 77], агульнага, на думку І. Я. Лепешава, для усходнеславянскіх і польскай моў. Абодва фразеалагізмы характарызуюць чалавека, які маскіруе свае нядобрыя намеры ці дзеянні. Дадзенае выслоўе перакладаецца даслоўна, паколькі фразеалагізм мае біблейскае паходжанне.

Даслоўны пераклад ідыёмы “*as stubborn as a mule*” [3, с. 33] (фразеалагічнае зрашчэнне) — «упарты як мул». Аналагамі да яе можна назваць фразеалагізм «*крывое кола*» [4, с. 196] са значэннем «упарты чалавек, які сваімі ўчынкамі пляміць сам сябе» і фразеалагізм «*медны лоб*» [4, с. 214], які з’яўляецца калькай з французскай мовы і мае значэнне «тупы, абмежаваны ці занадта ўпарты чалавек». Эквівалентам да “*as stubborn as a mule*” [3, с. 33] можна вызначыць агульны для ўсходнеславянскіх моў фразеалагізм «*хоць кол на галаве чашы*» са значэннем «Немагчыма пераканаць каго-н., растлумачыць каму-н. што-н. (пра ўпартага, няўступчывага чалавека)» [4, с. 389].

Ідыёма “*as rare as hen’s teeth*” [3, с. 33] (фразеалагічнае зрашчэнне) даслоўна перакладаецца «рэдка, як курыныя зубы», пры перакладзе дадзенай ідыёмы на беларускую мову варта выкарыстаць эквівалент «днём з агнём», запазычаны з рускай мовы, які мае два значэнні: 1) *ніякім чынам, аніяк (не знойдзеш, не знайсці каго-, чаго-н.)*. 2) *з вялікімі цяжкасцямі, прыкладаючы значныя намаганні (шукаць, пашукаць каго-, што-н.* [4, с. 117].

Да ідыёмы “*at a snail’s pace*” [3, с. 34] (фразеалагічнае зрашчэнне), даслоўны пераклад якой на беларускую мову «з хуткасцю слімака» можна падабраць эквівалент «у гадзіну на чайнай лыжцы» (недакладная паўкалька з рускай мовы) з наступным значэннем «вельмі марудна, не спяшаючыся, павольна» [4, с. 364].

Ідыёма “*put the cart before the horse*” [3, с. 129], акая адносіцца да класу фразеалагічных зрашчэнняў, даслоўна перакладаецца на беларускую мову як «ставіць воз наперадзе каня», гэтую ідыёму варта перакласці аналагавым перакладам, выкарыстоўваючы фразеалагізм «*шыварат-навыварат*», які ўжываецца ў значэнні «не так, як трэба, як павінна быць (ісці, пайсці, выходзіць і пад.)» [4, с. 441].

Заклучэнне. Такім чынам, можна адзначыць, што разгледжаныя ў артыкуле фразеалагізмы тэматычнай групы «жывёлы», у склад якіх уваходзяць лексічныя адзінкі *a fish, a bird, a pig, a wolf, a sheep, a mule, a hen, a snail, a horse*, пераважна адносяцца да класаў фразеалагічных злучэнняў і фразеалагічных адзінстваў.

У перакладзе на беларускую мову асобных ідыём дадзенай тэматычнай групы, напрыклад “*an early bird*” — «ранняя птушка», усе кампанентны склад фразеалагізма захоўваецца і перадаецца даслоўна. Такім чынам адзначаецца тоеснасць ва ўспрыманні з’яў у англійскай і беларускай нацыянальнай культуры. Сустрэкаюцца выпадкі частковага падабенства лексічных кампанентаў фразеалагізмаў, так у беларускім варыянце ідыёмы “*a pig in a poke*” — «кот у мяшку» таксама прысутнічае лексема *a poke* — «мяшок». Тым не менш, большасць фразеалагізмаў, у склад якіх уваходзяць найменні жывёл, варта перакладаць метадам падбору эквівалентаў, аналагаў, або перадаваць значэнне антанімічным, апісальным ці камбінаваным відамі перакладу.

Спіс цытуемых крыніц

1. Воробьев, В. В. Лингвокультурология / В. В. Воробьев. — М. : Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 2006. — 300 с.
2. Виноградов, В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. — М. : Высш. шк., 1972. — 600 с.
3. Шитова, Л. Ф. Англо-русский словарь идиом и фразовых глаголов / Л. Ф. Шитова, Т. Л. Брускина. — 3-е изд. — СПб. : Антология, 2012. — 256 с.
4. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. — Мінск : БелЭн, 2004. — 448 с.

UDC 811

T. Y. Housa, T. A. Rogozhinskaya, Y. A. Vashchilko
Baranavichy Lyceum № 1, Baranavichy, the Republic of Belarus

LINGUISTIC MEANS OF INFLUENCING THE RECIPIENT IN POLITICAL DISCOURSE (ON THE BASIS OF ENGLISH)

Introduction. Today political discourse is of interest to most researchers because the set of its psychological, social, economic and cultural components is used as a means of influencing people and conveying selected information to them. Language manipulation techniques play an important role in the verbal impact on the recipient without which the set communicative tasks cannot be completed and the message will not be transmitted to the audience and perceived properly.